

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

II. Vtrum fides sit practica, itemque vna, perfecta, infusa, & Theologica
virtus, eaque tam à charitate separabilis, quam per eam veluti formam
perfectibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Thomam obedientiam eo loco non accepisse pro speciali virtute; sed generatim, prout includitur in omni virtute inclinante hominem saltem materialiter ad obtemperandum Deo, ut patet ex eodem artic. 7. Cum autem voluntas illa credendi habeat per se proprium & distinctum obiectum, assignandus est aliquis specialis habitus, à quo per se & immediate procedat, ut etiam supponit S. Thomas hic a. 2.

17 Secundo idem S. Thomas hic quæst. 4. art. 3. hunc habitum indicat esse charitatem, ut notat etiam Caietanus hic art. 2. Sed hoc intelligit S. Thomas, solum quoad actus fidei in ratione virtutis Christianæ vnde quaque perfectos & meritorios vitæ æternæ, ut patet ex eodem art. 7. ad 5. Interim vero quia etiam ad alios actus fidei, quamvis à charitate non procedentes, motio voluntatis prærequisita habitum postulat, à quo connaturaliter eliciatur, ideo alius quidam habitus assignandus est, ad quem per se ac vniuersim hic actus pertineat.

18 Vnde tertio Gregorius de Valentia hic quæst. 1. punct. 4. sub initium dicit esse virtutem studiositatis, quæ moderatur appetitum sciendi. Et addit, id muneris in primis pertinere ad studiositatem, prout est virtus moralis non solum acquisita, sed etiam infusa. Verum non satisfacit. Nam primo ad studiositatem non pertinet intellectum determinare ad assentiendum, sed impellere & applicare potentias ad studium moderatum sciendi, iuxta S. Thomam infra q. 166. Deinde ex sententia eiusdem Gregorij de Valentia, & communi aliorum Doctorum, quam nos etiam tom. 2. disp. 3. q. 5. dub. 2. sequuti sumus, omnes virtutes morales infusæ per peccatum mortale cum gratia iustificante amittuntur. Cum igitur studiositas, ut est virtus moralis acquisita, ad supernaturalem affectum credendi non sufficiat, quod recte supponit Valentia loc. cit. non poterit etiam vniuersim sufficere infusa, utpote, qua carent peccatores, nihilominus ad credendum habiles. Eademque de causa non potest etiam habitus ille voluntatis esse religio, ut alij nonnulli dixerunt.

19 Quocirca dicendum videtur cum Suario 3. part. tomo 1. quæst. 7. artic. 3. & de religione tomo 1. cap. 5. num. 2. istum habitum voluntatis à charitate, religione, studiositate, cæterisque virtutibus distinctum esse, ut in assertione dictum, cum habeant distinctum obiectum formale, videlicet ipsam per se bonitatem supernaturalem actus fidei, quam ut sic nullus alius voluntatis habitus respicit.

Quamvis autem idem habitus physice distinguatur ab habitu fidei, moraliter tamen vnum quid cum eodem censetur, ob subordinatorem, quam ad illum habet; sicut & ipsi actus, vtriusque habitus inter se, ob subordinatorem, quæ inter eos cernitur, ut recte notauit Suarez lib. 2. de relig. cap. 3. nu. 2. Quare etiam 1. Corinth. 13. vers. 13. *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, & alibi sub nomine fidei vterque habitus comprehenditur, & vterque simul suo modo est fundamentum salutis:*

quamvis si inter se conferantur, prior sit habitus ille voluntatis, utpote cuius est actus ille, qui in Concilijs, præsertim Arausiano loc. cit. vocatur initium fidei, seu pia affectio voluntatis ad credendum.

DUBIVM II.

Utrum fides sit practica, itemque una, perfecta, infusa, & Theologica virtus; eaque tam à charitate separabilis, quam per eam veluti formam perfectibilis.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 4. a. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & quæst. 6. a. 1. & 2.

20 **S**pectat hæc dubitatio tum ad habitus fidei quædam attributa ac proprietates; tum ad proximum eius genus, quod dubio præcedenti nondum satis explicatum est, cognoscendum. De qua re, iuxta ordinem quæstorum in dubitatione propositum, sequentes assertiones statuimus.

21 **A**SSERTIO I. **H**abitus quidem ipsius fidei simpliciter & absolute loquendo, est speculativus, secundum aliquas tamen veritates etiã formaliter practicus: habitus autem ille in voluntate situs, fideique respondens, simpliciter & absolute est practicus. Primam partem tradunt omnes illi, qui habitum etiam Theologiæ simpliciter speculativum, & secundum quid practicum esse tradunt, uti nos etiam docuimus tom. 1. disp. 1. q. 4. dub. 3. Siquidem omnes fatentur, eandem quoad hoc esse rationem fidei Catholice, vtriusque enim obiectum attributionis, nimirum Deus, est speculabile tantum; tamen simul vterque habitus versetur circa veritates etiam quasdam practicas; ut cum de actionum humanarum bonitate, malitia, ac præceptorum omnis generis obligatione agitur: neque repugnat, eundem habitum, secundum diuersos assensus simul formaliter esse speculativum & practicum; quando hæc per se non sunt differentiæ essentialis habitus, ut ibidem diximus.

22 Eadem est mens S. Thomæ hic q. 4. a. 2. ad 3. ubi ait, fidem esse in intellectu speculativum sicut in subiecto, attamen simul etiam per dilectionem operari: sicut etiam intellectus speculativus extensione fit practicus, iuxta Aristotelem 3. de anima text. 29. & 49. Paulo aliter sentiunt Caietanus, & Aragonius hic q. 4. a. 2. & Gregorius de Valentia q. 4. punct. 2. qui docent, habitum fidei solum eminenter esse practicum simul & speculativum, quod etiam indicat Suarez tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 2. num. 2. De qua re plura loc. cit.

Secunda pars assertionis videtur extra controuersiam esse; & ex eo patet, quod habitus ille voluntatis est virtus quædam moralis, quæ versatur circa praxim, seu actionem liberam, prout bene vel male, fieri potest.

23
 ASSERTIO II. Etsi quidem fides duos habitus complectatur, vnum intellectus, alterum in voluntate situm, vt dictum dub. præcedenti: ipse tamen per se habitus fidei, est vnus numero in singulis; vnus autem specie, sed numero diuersus in omnibus credentibus; quod similiter de voluntatis habitu fidei subordinato dicendum est. Ita S. Thomas hic q. 4. a. 4. & 6. Prima pars patet ex dictis dubio præcedenti. Secunda pars contra quosdam male olim hac de re philosophantes probatur: quia plures numero habitus fidei in eodem subiecto supersui forent; cum alioqui sint eiusdem speciei, vt supponitur.

Tertia pars censetur de fide, ex illo Ephes. 4. v. 5. *Vnus Dominus, vna fides*; quod saltem de vnitatem specifica verificari debet. Ratio est, quia obiectum fidei est vnum, siue loquamur de obiecto materiali attributionis, siue de formali Quo ex q. 1. dub. 2. & 3.

20
 Ex quo etiam colligitur, siue alioqui habitus scientiarum naturalium complectantur plures habitus partiales specie distinctos, siue non, id tamen de habitu fidei affirmari non posse, vt pluribus diximus tom. 1. disp. 1. quæstione 4. dub. 2.

Quarta pars patet, quia idem numero habitus non potest esse in diuersis numero subiectis.

42
 ASSERTIO III. Turpiter proinde errant Sectarij huius temporis, qui fidem, quam vocant historicam, nempe assentientem articulis credis, fidem miraculorum, & fidem iustificantem, simpliciter & adæquate inter se diuersas faciunt; vt videre est apud Bellarminum de iustif. l. 1. c. 5. & Gregorium de Valentia hic q. 1. pun. 1. initio. Probatur aperte ex Apostolo Hebr. 11. qui de vna & eadem fide, & quidem, vt ipsi etiam Sectarij fatentur, iustificante loquens, ait l. v. 3. *Fide intelligimus aptata esse sacula verbo Dei*; quod ipsi fidei historicæ tribuunt. II. v. 33. per eandem fidem, *sanctos obturasse ora leonum, extinxisse impetum ignis*; quod est fidei miraculosæ. III. deum v. 33. per fidem *operatos esse iustitiam, adeptos esse reprimisiones*; quod est fidei iustificantis.

Ratio est; quia eo ipso, quod credimus, vera esse, quæ Deus reuelauit, atque illud inprimis, à Deo iustificari impium per gratiam eius, disponitur homo ad ipsam iustitiam, iuxta Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. de que eadem fide dicitur, Marci 16. vers. 17. *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: in nomine meo demonia eycient, &c.* Neque ad miraculum patrandum aliud quicquam magis est oportunum, quam credere Deum esse Omnipotentem, seu non esse impossibile illi omne verbum.

25
 Interim tamen, quia fides Catholica actu non iustificat, nisi charitate formata; neque miracula operatur, nisi vt peculiari cuidam fiduciæ de miraculoso euentu subsecuturo coniuncta, vt habet communis sententia apud Gregorium de Valentia quæstione 4. punct. 4. recte dici potest, fidem actu iustificantem, & fidem actu miracula patrantem, inadæquate saltem à fide Catholica nuda spectata distingui: non quod fides miraculorum, & fides iustificans, secun-

dum se diuersa sit à catholica fide; sed quia certe vtraque secundum aliquid sibi adiunctum distinguitur à fide nudè sumpta; quo modo paries albus distinguitur, ab eodem pariete nuda secundum se spectato; cui scilicet superaddit albedinem.

26
 Imo si fides miraculorum, vt nonnulli etiam ex Catholicis faciunt, sumatur pro illa ipsa fiducia, seu actuali, seu habituali, de euentu miraculoso subsecuturo, tum etiã simpliciter & absolute loquendo, sine errore dici poterit, fidem miraculorum esse à fide Catholica distinctam, vt loquuntur Abulensis in cap. 17. Mathæi quæstio. 165. & Arragonius hic quæst. 1. art. 1. idque probant ex illo 1. Corinth. 12. vers. 8. *Alij per spiritum datur sermo sapientia, alij autem sermo scientia secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu.*

Sed melius, & conuenientius iuxta Apostolum, fides miraculorum dicitur ipsa fides Catholica, vt iunctam habens fiduciam sicut dictum: & verius est, etiam in cit. loco fidem non significare fiduciam de miraculo subsecuturo, vt colligitur ex verbis immediate sequentibus, *alij gratia sanctorum in vno spiritu; alij operatio virtutum &c.* sed certam quandam firmitudinem assensus fidei, persuasioni contrariæ cedere nesciam.

27
 ASSERTIO IV. Fides etiam secundum se spectata, est vera & essentialiter perfecta virtus; tamen plenum & perfectum virtutis statum non habeat sine charitate. Ita habet communis Doctorum sententia in 3. distinct. 23. & Bannes hic quæstio. 4. art. 5. ait, oppositum sibi videri plusquam temerarium, cum communis fidelium consensus eam pro virtute etiam Theologica habeat. Ratio est; quia illi vere competit ratio & definitio virtutis, prout dicitur habitus bonus potentia aliquo modo rationalis, bonum faciens habentem, & opus eius bonum reddens; bonitate scilicet non tantum secundum quid, qualis cernitur in virtutibus mere intellectualibus, sed etiam bonitate moris, à prudente electione dependentis, & ad salutem æternam comparandam ordinatæ.

Quare etiam fides est virtus non tantum secundum quid, quales sunt intellectuales illa, scientia, ars, &c. sed simpliciter dicta, non minus quam prudentia, vt expresse docet S. Thomas 1. 2. q. 56. a. 3. & nos docuimus tom. 2. disp. 3. q. 3. dub. 1. & q. 4. dub. 1. Quod quidem non solum de habitu, quem fides in voluntate supponit accipiendum, sed etiam de ipso habitu fidei in intellectu sito; siquidem & iste intellectum perficit non secundum se nuda spectatum, sed vt pie motum à voluntate, iuxta ea quæ ibidem fufius diximus.

28
 Oppositum tamen sensit Durandus in 3. dist. 23. quæst. 6. vbi docet, nec fidem informem esse proprie virtutem, quia actum euidenter, adeoque in genere cognitionis perfectum non habet; neque fidem formatam verius, quam informem; cum charitas fidei sit per accidens & nihil intrinsecæ perfectionis addat. Sed fallitur; habet enim vtraque actum, iuxta conditionem

potentiæ & obiecti, ac statum huius vitæ, plane perfectum; & hæc, non quidem quoad intrinsecam & essentialem virtutis rationem, sed quoad perfectum statum virtutis saltem extrinsecæ, à charitate perficitur, vt mox dicitur.

29 Neque vero huic assertioni aduersatur Sanctus Thomas hic q. 4. art. 5. vbi docet, fidem formatam esse quidem virtutem; informem autem non item. In quem sensum etiam Bonauentura in 3. dist. 23. a. 5. Richardus artic. 4. q. 2. & alij nonnulli dixerunt, fidem informem non esse proprie & simpliciter virtutem, sed formatam. Et rationem omnes assignant: quia videlicet fides informis non habet actum simpliciter bonum & perfectum, hoc est, vtilem ad vitam æternam consequendam. &c.

Hi enim, vt ex ratione subiecta patet, nomine virtutis perfectæ, aut simpliciter dictæ, non intellexerunt virtutem præcise quoad rationem essentialiæ perfectam, sed peculiari modo perfectam secundum rationem status, quem sibi deposcunt virtus Christiana, vt fructuosa sit ad vitam æternam; eo modo loquendi, quo Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. fuisse probat, nullam veram virtutem esse posse sine charitate & gratia Dei. In quem sensum etiam S. Thomas 1. 2. q. 65. a. 2. & q. 71. a. 4. vniuersim docet, habitus virtuosos sine charitate non habere veram & propriam rationem virtutis.

30 Quamuis autem hæc nominis quæstio sit, illique modus loquendi verum sensum habeat, vt dictum, nihilominus tamen absolute ac simpliciter loquendo negari non debet, siue fidem etiam informem, siue etiam alias virtutes acquisitas, quamuis charitati non iunctas, vere ac proprie virtutes esse; cum habeant totam rationem & essentialiæ virtutis, vt dictum, & post Scotum ac Gabrielem 3. dist. 36. recte notauit Vasquez 1. 2. disp. 88. n. 4. sicut nemo recte diceret, puerum non esse verum & perfectum hominem, sed virum.

Ex quibus etiam satis patet posterior pars assertionis; præter ea, quæ dicuntur assert. 9.

31 ASSERTIO V. Fides est virtus per se infusa; siue loquamur de habitu intellectus, siue de habitu voluntatis. Ita S. Thomas hic q. 6. a. 1. & 2. & communis Doctorum in 3. dist. 23. Ratio sumitur ex dictis dubio præcedent. vbi docuimus, vtrumque habitum, tam intellectus scilicet, quam voluntatis, esse supernaturalem etiam intrinsecæ ac quoad substantiam. Idem patet ex Scriptura Ephel. 2. v. 8. *Gratia estis saluati per fidem: hoc non ex vobis, Dei enim donum est; non ex operibus, vt ne quis gloriatur.* Idem contra Pelagianos colligitur ex Concilio Mileuitano cap. 4. Arausiano can. 5. & Tridentino sess. 6. cap. 7. & can. 3. De qua re ex instituto egimus tom. 2. disp. 3. q. 4. dub. 2. & disp. 6. q. 1. dub. 2. & quæst. 3. dub. 1. vbi speciatim de necessitate gratiæ ad credendum contra Pelagianos & Semipelagianos egimus.

32 ASSERTIO VI. Intellectualis fidei habitus est virtus Theologica; habitus autem ille voluntatis non item, sed potius virtus moralis. Prima pars

est communis Doctorum in 3. distinct. 23. & S. Thomæ 1. 2. q. 26. a. 3. & 4. adeoque proinde certa, vt sine temeritate negari non possit. Ratio est: quia immediate versatur circa Deum, tanquam circa obiectum Quod, & Quo, ex dictis q. 1. dub. 2. & 3.

Secundam partem tradit Gregorius de Valentia hic q. 1. pun. 4. & videntur supponere authores illi, qui eiusmodi habitum voluntatis agnoscunt. Ratio sumitur ex dictis dub. præced. quia habitus ille voluntatis non versatur immediate circa Deum velut obiectum Quod, sed circa ipsum fidei actum, in quem tendit, & ad quem inclinatur. Nihilominus tamen prout moraliter vterque habitus vnã virtutem constituit, recte idem simpliciter & absolute dici potest virtus Theologica; quia saltem secundum aliquid sui, & id quidem quod in ea potissimum est, Deum immediate attingit, vt notauit Suarez tom. 1. derelig. l. 2. c. 3. num. 2.

ASSERTIO VII. Potest fides à charitate seivnta existere. Hæc assertio est comunis Doctorum in 3. dist. 23. & apud S. Thomam hic q. 4. art. 4. Et si quidem sermo sit de eadem solum specie fide, est de fide certa, ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 15. & Can. 28. Si autem de eadem quoque numero fide intelligatur, est ita certa, vt iuxta Gregorium de Valentia hic q. 4. punct. 4. contrarium merito censetur temerarium, vt potest nec satis conforme Concilio Tridentino loc. cit. & in re graui repugnans comuni Doctorum sententiæ vt dictum, quidquid olim nonnulli in contrarium senserint, vt videre est apud Magistrum, & Albertum ibidem, & S. Thomam hic cit. a. 4. qui eos perspicue refellit.

Eadem vero assertio contra Nouatores huius temporis, qui reiecta fidei formata & informis distinctione, communiter omnes docent, veram fidem, quæ ad salutem requiritur, sine charitate esse non posse, probatur primo ex scriptura. Nam Matthæi 17. v. 22. Christum Dominum agnoscetes & confitentes (vtrique per fidem) tanquam operarij iniquitatis excluduntur ab ingressu regni. Matthæi 22. v. 13. Regem ad conuiuium seu Ecclesiam vocantem audit quidam (hoc ipso vtiq; fidelis) & tamen caret veste nuptiali charitatis, auctore Hieronymo, & Chrysostomo in eundem locum, & Gregorio homil. 36.

Item Matthæi 25. vers. 12. virgines fatuæ Dominum expectantes cum lampadibus (ac proinde fideles) sed sine oleo charitatis, seu bonorum operum, audiunt triste illud: *Nescio vos.* Et rursum ibidem Matthæi 25. vers. 41. impij illi in extremo iudicii, nulla infidelitatis culpa notati, sed sine operibus misericordiæ inuenti, damnantur. Præterea Ioannis 12. vers. 42. apertissime dicitur: *Verum tamen ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Phariseos non confitebantur, vt è Synagoga non eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei: charitate proinde, non fide destituti.*

Eodem modo 1. Cor. 13. v. 2. palam protestatur Apollolus: *Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.*

Vbi Apostolum etiam de fide Christiana loquutum esse, patet multis argumentis. Nam 1. Apostolus vniuersalissime ait: *omnem fidem*. 2. Inferius subiungit: *Nunc autem manent fides, spes, charitas*, &c. vbi nemo dubitat, de fide Christiana sermonem esse. 3. Fides miraculorum, de qua sola loquutum esse Apostolum Nouatores contendunt, aut est ipsamet fides Christiana, aut certe eam supponit, ex dictis.

Neque dici potest, Apostolum eo loco solum ex suppositione casus impossibilis hyperbolice loquutum esse. Non enim dicit, Si haberem omnem fidem, sed *si habuero*: qui modus loquendi casum ex se possibilem significat, vt patet in simili Matthæi 17. v. 19. *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc*.

36 Denique Iacobus cap. 2. v. 14. & 17. & 21. & 26. loquens de fide, quæ Abrahami operibus cooperata fuerat, ac proinde pars quædam fuerat iustificationis, ait: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est*: atqui corpus sine spiritu verum corpus est, & si non viuum: Ergo & fides sine operibus seu charitate, vera quidem fides, sed mortua est. Non ergo, vt volunt Sectarij, fides dicitur mortua sine charitate, sicut homo dicitur mortuus, qui hoc ipso verus homo non est, sed sicut corpus mortuum; vt expresse habent verba scripturæ.

37 Secundo probatur eadem assertio ex SS. Patribus quos fuscè referunt Bellarminus lib. 1. de iustif. cap. 15. & Gregorius de Valentia hic q. 4. punct. 4. Clarissimus est ille locus Augustini lib. 15. de Trinitate cap. 18. vbi ait: *Ipsam fidem non facit vtilem nisi charitas: sine charitate quippe fides potest esse, sed non prodesse*.

Tertio probatur ratione S. Thomæ hic q. 4. a. 4. Ea quæ extrinsecus, & per accidens tantum rei adiacent, possunt salua rei substantia adesse, & abesse; sic autem se habet charitas respectu fidei; inter quas nulla intrinseca & essentialis habitudo seu necessarium vinculum assignari potest, maxime quia fides est prima virtutum Theologicarum, vt dicitur assert. vlt. neque solet prius dependere à posteriori, sed contra.

38 Sectariorum autem obiectiones ita facile solvuntur. I. Illud ad Romanos 10. *Corde creditur ad iustitiam*, aut solum significat communem motionem voluntatis ad omnem actum fidei necessarium, ex dictis dubio præced. aut si charitatis affectum significat, sensus est, fidem non iustificare, nisi viuam & charitati iunctam.

II. Recte dicitur 1. ad Timoth. 5. *Qui suorum maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior*. Quia licet talis corde credat, & ore confiteatur fidem, factis tamen negat, iuxta Tit. 1. vers. 16. eo peior infidelibus quo intelligentiore fide.

III. Neque etiam obstat illud 1. Ioannis 2. *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non seruat, mendax est*. Id enim, vt recte notarunt Beda & Oecumenius, intelligendum est non de fidei, sed cuiusdam familiaritatis & amicitie notitia, qua etiam impios nescire Deus dicitur, Matthæi 7. & 25. Alioquin nec fides, quam Sectarij historicam vocant

sine charitate esse posset. Et quomodo fides esse non potest, sine mandatorum obseruatione, quam Aduersarij nec possibilem quidem esse docent?

39 IV. Iacobi 2. Fides peccatoris comparatur fidei dæmonum: sed non omni ex parte; nam, hoc ipso, quod similis est, non plane eadem, sed aliquo modo diuersa est. Conueniunt ergo, quod & vtraque est de eodem obiecto materiali, saltem inadæquato; & quod vtraque infructuosa est: sed discrepant, quod illa vera fides supernaturalis, & Christiana est; hæc non est, quia in inferno nullus gratiæ supernaturali locus est.

40 V. Abacuc 2. Rom. 3. & 5. 1. Ioannis 5. & alibi passim, fidei tribuitur vis iustificandi. Sed sermo est, aut de fide formata, quæ per charitatem operatur, iuxta Apostolum Galat. 5. v. 6. aut de causa inadæquata iustitiæ, & totius ædificij spiritualis, ac humanæ salutis initio, fundamento, & radice omnis iustificationis, iuxta Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 8. De qua re plura tomo 2. disp. 6. q. 4. dub. 3.

VI. SS. Patres aliquando fidem per peccatum deficere dicunt. Sed loquuntur aut de fide viuâ, & per charitatem perfecta, aut de quodam eius defectu non secundum substantiam, sed secundum operationem & effectum.

41 ASSERTIO VIII. Imo verius est, fidem adultis sine gratia & charitate infundi quoque, & in ijs augeri posse. Ita expresse docet S. Thomas q. 6. a. 2. ad 3. Caietanus, Bannes ibidem, Gregorius de Valentia q. 6. punct. 2. & si contrarium dixerint Sorus in 3. d. 36. q. 1. a. 4. Durandus 3. d. 23. q. 6. Vega in Concil. Trident. lib. 7. cap. 28. & fere Sorus lib. 3. de grat. cap. 3. qui solum in baptisimi Sacramento, ab adultis ita augeri posse concedit, non extra. Probatur; tum quia poni potest sufficiens dispositio ad fidem, eiusque augmentum, ante charitatem: nempe ipse actus fidei. Tum quia fides, semel acquisita, conseruari potest sine charitate; quid nisi & acquiri, & augeri, non quidem efficienter producendo, aut per meritum de condigno acquirendo augmentum fidei, sed vel per modum meriti de congruo, vt docet Valentia quæst. 5. p. 4. vel potius per modum dispositionis; qua ratione per actum fidei etiam primum acquiritur fides, vt dictum est tomo 2. disput. 6. quæst. 4.

42 Nec obstat primo Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7. asserens, hæc omnia simul infundi, fidem, spem, charitatem: quo modo loquitur etiam S. Thomas 1. 2. q. 62. art. 4. Nam *simul*, iuxta omnes, non potest vniuersim denotare idem infusionis instans; cum peccator fidelis, amissa charitate, in iustificatione solam charitatem infusam accipiat. Solum ergo significat, vel eorum habituum in iustificatione necessariam coniunctionem; aut certe sermo directe solum est de infideli; qui primum iustificatur, ac saltem eodem tempore omnia hæc accipit. Nec secundo obstat, quod in statu peccati mortalis, ex veriori, non acquiruntur

cæteri habitus virtutum moralium infusarum: quia verius est, nec actus quidem earum elici sine charitate, vel dispositione ad illam: præterquam quod aliunde constat, virtutes morales infusas à charitate nunquam separari, vt alibi dictum tom. 2. disp. 3. q. 5. dub. 2.

43 **ASSERTIO IX.** Fides tamen charitatis accessio-
ne extrinsece perficitur; ita vt proinde charita-
tas sit quasi forma quædam fidei. Ita ex commu-
ni Sanctus Thomas hic quæst. 4. art. 3. vbi ab-
solute asserit, charitatem dici formam fidei. Quod
tamen ipsemet satis explicat, non ita accipien-
dum, quasi charitas sit proprie dicta & intrinse-
ca quædam fidei forma, seu essentialis, vt est
anima respectu corporis; seu accidentalis, vt
est albedo respectu parietis: sed quia sane aliquo
modo, instar formæ, perficit & exornat actum
fidei; tum conferendo illi nouam speciem acciden-
talem, eo modo, quo finis extrinsecus actu cõfert
nouam speciem, ex doctrina eiusdem 1. 2. q. 18. a.
7. tum conferendo illi nouam vim & dignitatem
moralem, hoc est, ratione meriti, cum alioqui ac-
tus fidei sine charitate meritorius non sit, iuxta
dicta tom. 2. disp. 6. q. 6. dub. 2. & 4. Atque eodem
modo charitas etiam aliarum virtutum forma di-
citur infra q. 23. a. 8.

Et ex dictis vtraque hæc, & 7. assertio, sumit-
ur illa distinctio fidei informis, & formæ; itemq;
mortuæ & viuæ; quæ eundem fidei habitum, sed
iuxta diuersum statum significant vt dictum.

44 **ASSERTIO X.** Fides inter omnes virtutes su-
pernaturales ordine naturæ est prima. Ita S. Tho-
mas hic q. 4. a. 7. & Caietanus ibidem, ex commu-
ni. Probatum tum ex illo Hebr. 11. v. 1. vbi pro-
pterea fides dicitur substantia seu fundamentum re-
rum sperandarum. Tum quia virtutes Theologicæ,
cum circa ipsum finem versentur, natura priores
sunt moralibus infusis; & in Theologicis illa cæ-
teris natura prior est, quæ cum in intellectu sita
sit, suum reliquis obiectum ostendit ac propo-
nit. Alius est ordo dignitatis, & temporis. Si-
cut enim sæpe, saltem infantibus, simul infun-
duntur, iuxta Concilium Trident. sess. 6. cap.
7. ita sine controuersia charitas præcellit fidei,
iuxta Apostolum 1. Corinth. 13. v. 3. De qua
re plura diximus tomo 2. disputat. 3. quæst. 5.
dub. 2. & 3. cum Sancto Thoma 1. 2. quæst.
62. artic. 4.

D V B I V M III.

*An, & qua ratione fides certitudi-
ne tum scientias naturales, tum
alias virtutes & habitus intelle-
ctuales superet.*

S. Thoma 2. 2. q. 4. a. 8.

45 **S**pectat hoc dubium ad vnum quoddam cæteris
illustrius fidei attributum, eius nempe certi-
tudinem cognoscendam.

Respondet vero S. Thomas cit. a. 8. fidem sim-
pliciter, & ex parte causæ, seu rationis formalis,

qua nititur, esse certiozem scientia, & omnibus
habitibus naturalibus intellectus; secundum quid
autem, & ex parte subiecti, siue quoad nos, minus
certam.

Verum vt res hæc tota, qua de varie loquuntur
Theologi, recte intelligatur, supponendum est
ex comuni doctrina Philosophorum, & Theolo-
gorum, quam etiam supponit S. Thomas ibidem,
certitudinem actus vel habitus duplicem esse, v.
nam obiectiuam, seu vt vocant, obiecti, seu quod
idem est, ex parte obiecti; sic dictam, non quod in
obiecto dumtaxat, nõ autem in ipso subiecto, seu
intellectu, actuue illius insit, vt male Durandus in-
fra citandus S. Thomam interpretatus censuit;
sed quia actui cum obiecto quodam modo comu-
nis est, & primario seu originaliter ex ipso obie-
cto prouenit, ac re ipsa nihil aliud est, quã infalli-
bilis veritas: vnde etiam dici potest & solet *certi-
tudo infallibilitatis*, vnde cumq; tandẽ ipsa oriatur.

46 Altera certitudo vocari solet subiectiua, siue
subiecti, aut ex parte subiecti, quæ videlicet subie-
cto ipsiq; assensui propria est, nec comunis obie-
cto, etiam si interim fortasse oriatur etiam ex con-
ditione obiecti: quo modo iuxta comunem & re-
ceptum nunc inter Philosophos & Theologos lo-
quendi modum, nihil est aliud, quam firma & cõ-
stans adhæsiõ intellectus, excludens omnem du-
bitationem, saltem deliberatam. Vnde etiam à
Bonauentura, Durando, Alberto, & alijs in 3. dist.
23. vocatur *certitudo adhesionis*: quæ quidem si ob-
iecto comensurata sit, censenda est vera certitu-
do, vt docet S. Thomas in 3. dist. 23. q. 2. a. 2. &
dist. 26. q. 2. a. 4. Sin autem præter dignitatem
obiecti, temere concepta sit, tunc potius dicenda
est pertinacia, ex cæcitate, aut duritia cordis or-
ta, vel vt loquitur Concilium Tridentinum sess.
6. cap. 9. *vana & temeraria fiducia, seu credulitas*.
Oritur quidem ea potissimum ex penetratione,
seu euidencia obiecti, iuxta S. Thomam hic cit. a.
8. sed non solum, vt sequentibus assertionibus
declaramus.

47 **ASSERTIO I.** Tam actus, quam habitus fidei,
certitudine quidẽ infallibilitatis, seu ex parte ob-
iecti, superat omnes omnino actus & habitus na-
turales, quãtũuis certos & euidetes. Ita S. Tho-
mas hic q. 4. a. 8. Caietanus, Bañes, Arragonius ibi-
dẽ, Gregorius de Valentia q. 4. pun. 8. ex comuni
Doctõrũ in 3. dist. 23. contra Abailardũ, asserentẽ
fidei assensionem esse incertã opinionẽ; quẽ lu-
culenter refutat S. Bernardus epist. 190. & partim
etiam contra Scotum in 3. dist. 23. q. vn. vbi si-
gnificat, fidem infusam, non magis quam acqui-
sitam, per se ac ex natura habitus inclinare in ve-
rum tantum; cum, vt ait, *decipi & non decipi, non
sit à parte habitus, nec à parte assensus, quem facit, sed à
parte obiecti, secundum quod obiectum verè seu falsè
presentatur habitui.*

48 Quæ doctrina satis refellitur tum ex dictis q. 1.
dub. 5. vbi ex instituto probauimus, fidei nõ pos-
se subesse falsum; tum ex comuni & recepta do-
ctrina Aristotelis 6. Ethic. 3. vbi docet, virtutibus
intellectualibus, qualem etiam esse fidem diuinã
dictum est dubio præced. semper verum dici, ita
vt ex natura sua circa vera tantum obiecta.

verfen-